

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО У ПРОЦЕСІ ПОЛІТИЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Аналізуються особливості модернізації політичної системи сучасної України, визнаються основні проблеми становлення ефективної демократичної політичної системи.

Ключові слова: модернізація, трансформація, політична система, державне управління, інновації, політика.

Abstract

The modernization features of political system of modern Ukraine are analysed. It is identified the main problems of effective democratic political system formation.

Key words: modernization, transformation, political system, state administration innovations, policy.

Політична система пронизує всі найважливіші сфери життєдіяльності суспільства – правову, економічну, соціальну, світоглядну та всі його інститути, ідеологію, культуру, етнопольнітні конфесійні відносини. Тому науковець майже кожної із суспільних і гуманітарних дисциплін знаходить свою точку дотику із проблематикою політичної системи й виробляє своє до неї ставлення, використовуючи різні наукові підходи – інституціональний, поведінковий, структурно-функціональний, нормативний, історичний, порівняльний, культурологічний тощо – і методи дослідження, властиві певній дисципліні. Не є винятком і політична наука, що використовує все багатство нагромадженого методологічного інструментарію.

У межах даного дослідження ми розглядаємо політичну систему як стійку та впорядковану сукупність норм, цінностей і інститутів, які взаємодіють між собою та організують функціонування й використання політичної влади. Інституційно-організаційна структура політичної системи поєднує певні цілі, суб'єкти, відносини, функції, механізми політичної властивості, які забезпечують цінність політичного життя, єдність дій людей у політиці. Формування нової політичної системи відбувається поступово, з розвитком і закріпленням різноманітних базових характеристик.

Розглянемо характер трансформації політичної системи сучасної України. Розглядаючи проблеми трансформації політичних систем відповідно до процесів, що відбуваються в сучасній Україні, можна констатувати таке. Існує кілька наукових концепцій, що трактують трансформаційний процес загалом або його окремих складових.

Концепція політичної модернізації Д. Растоу виділяє три основні цілі: національна єдність, стабільна влада й рівність [2, с. 400 – 401].

Він виділяє кілька етапів або фаз політичної модернізації: підготовчу фазу, у якій реалізується розширення демократичних свобод, фазу прийняття рішень, що визначає курс на демократичні перетворення, і фазу звання, у якій закріплюються цінності демократії, політичні інститути й процедури [6].

Більше розроблену з технологічного погляду концепцію політичної модернізації представив С. Хантінгтон. Він розглядає її як процес, що включає в себе три базові цілі або лінії політичного розвитку:

- 1) раціоналізація влади;
- 2) диференціація соціальних, державних і громадських структур;
- 3) підвищення рівня політичної участі [7, с. 109].

Для країн, що мають авторитарне або тоталітарне минуле (а Україна, по суті, входить у цю групу), С. Хантінгтон визначає три можливих варіанти розвитку [8, с. 134 – 178]:

«Трансформація» – перехід здійснюється сильним урядом, що відіграє ключову роль у політичному процесі, який складається з п'яти основних фаз: поява реформаторів; прихід до влади; лібералізація; «своротна легітимність» – самі реформатори консерваторами; демократизація, у межах якої відбувається зближення влади й опозиції.

«Заміна» – характеризується повним розривом з минулим і остаточним залишенням колишніми правителями політичної арени, оскільки вони персоніфікують консервативну владу й не визнають опозицію [8, с. 165].

«Заміщення» – характеризується насамперед тим, що «демократизація здійснюється в ході спільних дій уряду й опозиції» [8, с. 165].

Отже, взаємна відповідність структурної та функціональної взаємодії політичної і суспільної систем зумовлює продуктивний характер такої взаємодії та ефективне функціонування соціальної системи загалом, і навпаки, невідповідність структурної та функціональної взаємодії викликає взаємну невідповідність самих політичної і суспільної систем, їх взаємне заперечення й конфліктність, що веде до соціально-деструктивних наслідків і неефективного функціонування соціальної системи. Тому досягнення структурної та функціональної адекватності політичної системи є складним завданням політичного будівництва. Процеси політичної модернізації, що тривають в Україні, відбуваються фактично без дійової довгострокової соціально-економічної й політичної стратегії на основі аналізу світового досвіду і його впливу на модернізаційні процеси. Модернізація охоплює безліч аспектів і стає всеочевиднішою. Проте країна, що розраховує на реформи, але спирається при цьому на адміністративні важелі, вступає в зону підвищених ризиків. Мова йде про небезпеку соціально-економічних, демографічних, національно-територіальних, ідейно-моральних та інших конфліктів, а також інституційно-функціональних криз у надрах самої держави, і уникнути цих криз за вертикальної модернізації навряд чи вдасться.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Категории политической науки / под ред. А. Ю. Мельвиля. – М., 2002. – С. 400 – 401.
2. Мухаев Р. Т. Теория политики / Р. Т. Мухаев. – М., 2005. – С. 154 – 155.
3. Политическая энциклопедия. У 2 т. Т. 2 / под ред. Г. Ю. Селигина. – М., 1999. – С. 357.
4. Пневорский А. Демократия и рынок. Политические и экономические реформы в Восточной Европе и Латинской Америке / А. Пшеворский. – М., 1999. – С. 62.
5. Растоу Д. А. Переходы к демократии: попытка динамической модели / Д. А. Растоу // Полис. – 1996. – № 5. – С. 10.
6. Хантингтон С. Политический порядок в меняющихся обществах / С. Хантингтон : пер. с англ. – М., 2004. – С. 109.
7. Хантингтон С. Третья волна. Демократизация в конце XX века / С. Хантингтон : пер. с англ. – М., 2003. – С. 134 – 178.
8. Шмиттер Ф. Угрозы – дилеммы демократии / Ф. Шмиттер // Век XXI и мир. – 1994. – № 7 – 8. – С. 140.

Шевчук Катерина Сергіївна — студентка групи БМІ-186, факультет інфокомунікацій, радіоелектроніки та наносистем, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: katenka.shevchuk@gmail.com.

Shevchuk Kateryna S. — Department of of Infocommunications, Radio Electronics and Nanosystems, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: katenka.shevchuk@gmail.com.

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри соціально-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: valkorney1958@gmail.com

Supervisor: **Kornienko Valerii** – Dr. of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: valkorney1958@gmail.com